

1080045734

SECTIO I^a

DE LAICIS.

307. — I^o *Qui sint laici qui juri canonico subjiciuntur?*

Laici, a verbo Græco λαός quod populum significat, in triplicem classem, quoad sanctiones canonicas, distinguuntur, scilicet infidelium, catechumenorum et fidelium. Inter laicos baptizatos, alii sunt orthodoxi qui veram fidem catholicam profitentur; alii heterodoxi, seu hæretici qui erroribus contra fidem catholicam ab Ecclesia proscriptis adhærent; alii schismatici, qui ab unitate Ecclesiæ recesserunt; alii demum apostatæ, qui fidem christianam abjuraverunt.

Exponendum est igitur utrum et quatenus infideles, catechumeni, et fideles subjiciantur juri canonico.

308. — I. *Infideles* dicuntur, stylo juris canonici, qui baptismum non susceperunt, nec ad illum suscipiendum præparantur. Ecclesia habet quamdam jurisdictionem in infideles, quatenus accepit a Christo Domino officium annuntiandi ubique veram fidem et omnes homines adducendi ad religionem. Habet proinde in omnes gentes ministerium prædicationis quo, jure sibi proprio, fungitur. Non habet vero in eosdem infideles potestatem legislativam, nec coercitivam; siquidem non sunt membra societatis christianæ. In societate civili, subjectio oritur per civitatem, liberi enim statum et conditionem patris sequuntur;

per pactum, seu receptionem hominis qui sui juris est; et per domicilium, seu habitationem: in societate autem christiana, subjectio non aliter oritur quam per *habitationem* spiritualem quæ sacramento regenerationis efficitur. Quamdiu proinde homo sacramentum Baptismi non suscepit, remanet extra corpus Ecclesiæ, potestati in Ecclesia constitutæ non subjectus. Ita sentiunt communiter doctores catholici, quorum doctrinam confirmat concilium Tridentinum in decreto ubi dicitur: « Ecclesia in neminem iudicium exercet qui non prius in ipsam « per baptismi januam fuerit ingressus. *Quid enim mihi*, inquit « Apostolus, *de iis qui foris sunt iudicare.* » (Sess. XIV, cap. II.) Non aliis igitur mediis potest homines qui foris sunt ad se attrahere, quam doctrina, patientia et precibus; obligatio enim cui omnes homines subduntur credendi Evangelio, fidem catholicam profitendi, non innititur jure canonico (quis unquam talia audivit?), sed jure divino.

Nonnulli qui voluerunt jurisdictionem coercitivam Ecclesiæ protendi in infideles, citaverunt, uti argumenta suæ sententiæ faventia, bella sub vexillo crucis suscepta contra Mahumetanos, et leges quæ in Corpore juris, sub titulo DE JUDEIS ET SARRACENIS includuntur; sed nihil ex bellis nec ex canonibus adductis concludendum. Bella contra Mahumetanos et Sarracenos non fuere actus jurisdictionis ecclesiasticæ; haberi potius debent exercitium juris naturalis, quod christianis certe inerat, arcendi barbariem gentium exterarum quæ Europæanas regiones invadere conabantur, et recuperandi terram sanctam ab iisdem gentibus injuste usurpatam... Legislatio de judæis partes diversas complectitur: sunt decreta quæ Princeps sæcularis tulit ad ordinandum conditionem, seu statum civilem judæorum qui sub sua ditione morabantur; sunt insuper canones ab auctoritate ecclesiastica prolati, quibus Christifideles vetantur judæorum consortio uti, eis ullum magistratum in societate demandare, ancillas ex illa gente assumere, et alia id genus quæ Pastores periculosa Christifidelibus judicaverunt. Canones qui videntur

judæos directe afficere, vel etiam pœnis coercere, Ecclesia tulit ut se suaque jura tueretur a perfidia inimicorum.— Delicta infidelium « de jure communi coerceri debent, ait Schmalzgrueber, « non ab Ecclesia, quippe ejus jurisdictioni spirituali non sub-
« jiciuntur, sed a Principibus et magistratibus in quorum territorio degunt. » (In tit. DE JUDEIS, n° 36.)

309. — II. *Catechumeni* (a voce Græca *καταγγέιν*, docere) dicuntur qui ad baptismum disponuntur proxime, ac præparantur per gradus tirocinii christiani. Quamvis non adhuc accenseantur membris Ecclesiæ, nec subdantur illius potestati legislativæ, quandoquidem non adhuc initiati sunt sacramento fidei, quadam ratione continentur legibus canonicis, veluti candidati Ecclesiæ, quæ præfinire potuit quonam ritu admitterentur in statum catechumenatus, quibus exercitationibus instruerentur doctrina christiana, et moribus christianis informarentur, quamdiu perduraret experimentum ut convenienter disponderentur, quibus tandem pœnitentiis obnoxii forent qui graviora peccata, tempore probationis, commisissent. Hujusmodi ordinationes, quamvis non habeant rationem legis proprie dictæ erga catechumenos, sunt tamen conditiones auctoritate legitima constitutæ iis qui volunt in societatem christianam admitti.

310. — III. *Fideles*, qui scilicet baptismum susceperunt, nec a fide christiana per hæresim, aut apostasiam defecerunt, subjiciuntur juri canonico communi, vi baptismi; et statutis localibus ab auctoritate competenti sancitis, ratione domicilii, seu habitationis.

Nulla movetur difficultas inter doctores catholicos circa principium generale subjectionis juri communi; de jure particulari locorum, quoad peregrinos et advenas, alibi dicitur (n° 245, 656, 757.) Quædam notanda in præsentī pro adultis qui baptismum suscipiunt, pro infantibus fidelium qui a parentibus ad baptismum offeruntur, et tandem pro infantibus infidelium, qui inscisi parentibus baptizati fuerint.

1° Adultus non initiatur sacro baptismo nisi libera volun-

tate consentiat; est enim religionis christianæ regulis contrarium quod quis invitus compellatur ad recipiendam fidem. Quinimo, is qui nedum consentiat, penitus contradicit, « nec rem, nec characterem recipit sacramenti, » ut dicitur in cap. *Majores*, 5, DE BAPTISMO. Eam ob causam sanctus Gregorius Magnus admonuit illos omnes qui exoptant perducere extraneos ad fidem christianam, ut *blandimentis, non asperitatibus studeant*. Cum vero, temporibus ætatem Gregorii subsecutis, nonnulli hujus disciplinæ immemores, et zelo non secundum scientiam concitati, vellent judæos vi et metu perducere ad professionem fidei christianæ, alter Romanus Pontifex, Clemens III, id severe auctoritate apostolica prohibuit: « Statuimus ut nullus invitos vel nolentes judæos ad baptismum venire compellat. Si quis autem ad christiana nos, causa fidei confugerit, postquam voluntas ejus fuerit patefacta, christianus efficiatur; quippe fidem Christi habere non creditur, qui ad christianorum baptismum, non spontaneus, sed invitus cogitur pervenire. » Hæc est lex constantissima pro adultis: sicut enim homo liberi arbitrii voluntate periit, sic, vocante gratia Dei, propriæ mentis conversione salvatur. (Distinct. XLV, cap. *Qui sincera*, 5; de *Judæis*, 5. — Cap. *Sicut judæi*, 9, DE JUDEIS ET SARRACENIS, lib. V Decretalium.)

2º Parvulorum alia est conditio. Recens nati e parentibus christianis ad baptismum offeruntur, juxta traditiones catholicas quas theologi in tractatu *de Baptismo* vindicant contra errores sectæ Anabaptistarum. Hæc agendi ratio summo opere utilis est puerulis, ut vel ab ortu liberentur a noxa originali et gratia sanctificante exornentur. Animadvertendum est insuper, baptismum ita collatum non alias obligationes pueris imponere quam quæ jure divino omnibus æque imponuntur, adeo ut si puer baptizatus non fuisset, teneretur ipse sacramentum postulare, statim moraliter ac legem divinam esset sufficienter edoctus.

3º Pueros infidelium qui remansuri prævidentur sub patria potestate, cum fidei discrimine, baptizari vetat Ecclesia, si inviti sint parentes; imo parentibus etiam consentientibus, nisi pueri vergant in proximum periculum vitæ; quia prudentia christiana non sinit ut conferatur sacramentum in ea conditione qua moraliter certum est illud profanandum fore, quando pueri sic baptizati adoleveriat. Ita responsum Episcopo Quebecensi a S. Congregatione Inquisitionis refert Benedictus XIV in Brevi *Postremo mense* ad Archiep. Tarsensem, vices-gerentem, an. 1747¹. S. Congregatio Concilii alias respondit: « Filios judæorum non esse invitos parentibus baptizandos donec perveniant ad ætatem legitimam, et tunc si ipsi consentiant: ætatem vero legitimam regulariter censeri completo septennio. » (Eod. Brev., § 32.)

Theologi, duce sancto Thoma, eadem tradunt, scilicet puerum, quando incipit habere usum liberi arbitrii, incipere simul suum esse; et posse sibi ipsi providere quantum ad ea quæ sunt juris divini vel naturalis. Ea igitur ætate parvuli possunt, invitos parentibus, fidem christianam profiteri et baptismum suscipere: antequam vero habuerint usum rationis, non sunt admittendi ad sacramentum, siquidem « obstat consuetudo Ecclesie, quæ semper in omnibus est æmulanda, » ait sanctus Thomas. Hujus disciplinæ duplicem rationem assertit: unam e periculo fidei, alteram e justitia naturali, ne lædatur jus parentum in filio, donec puer incipiat sui esse arbitrii. (2^a 2^a, q. x, art. XII.) Tertiam adjungere licet ex incommodis quæ induceret praxis contraria, animos infidelium commovendo contra Ecclesiam Catholicam, illosque ab amplectenda fide avertendo.

4º Gravis ea de re orta est quæstio: An parvuli infidelium, qui in periculo proximo vitæ constituti, vel alia occasione, baptizati fuerant, insciis seu invitos parentibus, possent, si conva-

¹ Est aliud Breve ejusdem Pontificis, *Probe te meminisse*, an. 1751, circa jus parentum christianorum offerendi ad baptismum infantes judæos, suos ex patre præmorio nepotes.

luerint e morbo, subduci parentibus ut, periculo perversionis remoto, in vita christiana instituerentur? quæstionem, quæ nuper fuit multis occasio scandali, historice referimus, ut melius cognoscatur quibus fundamentis inniteretur disciplina Ecclesiæ in societatibus catholicis præteritorum temporum.

Ratio igitur dubii erat quod parvuli, « quamdiu ipsi sibi pro-
« videre non possunt, secundum jus naturale sunt sub cura
« parentum, » uti assentitur ipse Benedictus XIV cujus sunt verba in Brevi citato. Exinde concludendum videbatur parentes nunquam potuisse, illæso jure naturali, privari suis parvulis, sub prætextu baptismi a puero suscepti. Parentes enim habent in suos filios jus, non solum proprietatis sed etiam regiminis; ex natura enim, puerorum conservatio et infantia cura propriis illorum parentibus, a quibus scilicet in lucem editi fuerunt, committuntur, donec propria voluntate regi possint: porro, etiamsi pueri adepti fuerint septennium usum rationis et liberi arbitrii, hactenus tamen sibi providere nequeunt; ergo continentur sub cura parentum.

Communissima canonistarum sententia est Ecclesiam posse, habita ratione temporum et status societatis, abducere parvulum baptizatum a regimine parentum, quod probaverunt auctoritate et ratione.

Prob. 1° *Auctoritate* concilii Toletani, S. Congregationis Inquisitionis, et Benedicti XIV. Concilium Toletanum IV statuit: « Judæorum filios vel filias, ne parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, deputatos, aut monasteriis, aut christianis viris... ut sub eorum conversatione cultum fidei discant, atque melius instituti, tam in moribus quam in fide proficiant. » Cap. *Judæorum*, 11, caus. xxviii, q. 1^a.

¹ Hunc canonem de filiis judæorum jam baptizatis intelligendum esse nemo ambiget, ait Berardi, præsertim si hæc postrema verba consideret, *in fide proficiant*; non enim in fide proficere potest, nisi qui fidem jam suscepit. » *Canones Gratiani*, tom. I, cap. xvii.

S. Congregatio Inquisitionis improbavit opinionem cujusdam theologi, Calderini nomine, qui docuerat parvulos baptizatos judæis parentibus restituendos esse, dummodo parentes ingenue spondeant hos parvulos nihil contra fidem catholicam edocendos, imo reddendos esse Christifidelibus, cum ad ætatem convenientem pervenerint. Testatur Benedictus XIV hanc opinionem a cæteris theologis erroris insimulatam fuisse (§ 50).

Ipse Pontifex suam sententiam sic declarat: « Parvuli judæorum nondum usum liberi arbitrii adepti, qui baptismo neque a parentibus, neque ab aliis qui jus in eos habeant, offeruntur... baptizari non debent, sed ad illos remitti, quorum in potestate ac fide sunt legitime constituti. Quod si jam sacramento initiati essent, aut detinendi sunt, aut ab hebræis parentibus recuperandi, tradendique Christifidelibus, ut ab illis pie sancteque informentur; hic enim baptismi licet illiciti, tamen veri validique, effectus est. »

Prob. 2° *Ratione*. Jus paternum in filios est quidem naturale, sed secundarium, non absolutum: porro, juri naturali secundario derogare fas est quando cessat illius ratio, et etiam quando in conflictu supponitur cum altero jure naturali, aut divino, prævalente. Re quidem vera, jus de quo agimus ordinatur ad bonum naturale puerorum; in casu autem præsentis est in conflictu cum jure divino quod vetat ne puer gratia cœlesti regeneratus, remaneat sub cura parentum infidelium cum periculo moraliter certo profanationis sacramenti et detrimenti supernaturalis animæ; ergo neminem offendere debet agendi ratio Ecclesiæ, si judicet puerum, in tali periculo constitutum, subducendum fore parentibus... Et vero, omnes consentiunt parvulos licite posse subduci paternæ potestati quando id necessarium judicatur ad subtrahendum parvulum periculo imminenti, seu vitæ seu depravationis morum ex parte impiorum parentum; ergo ex omnium consensu jus paternum in filios non est absolutum sed limitatum...

Res evidentiore evadit, si agatur de parvulo habente usum

rationis, qui doctrinam christianam sufficienter edoctus, libera voluntate baptismum suscipit, et ad Ecclesiam confugit ut se ipsius præsidio tutetur contra periculum conversationis paternæ, et contra artes quibus a fide christiana parentes eniterentur eum retrahere. Licet ille parvulus, ea etiam ætate, indigeat cura parentum et regulariter debeat cum eis morari, nihilominus jus certum habet suæ salutis consulendi, deserendo domum paternam; *quantum enim ad ea quæ sunt juris divini, incipit suæ esse potestatis*, ut verbis utamur sancti Thomæ. Lex divina baptismi et obligatio media salutis æternæ efficacia adhibendi contra pericula perversionis, neutiquam pendent a lege humana quæ ætatem minoritatis et majoritatis præfinivit.

Ex argumentis adductis, quibus addi potest auctoritas plurimum doctorum, non sequitur quæstionem fuisse unquam solutam suprema auctoritate Ecclesiæ; siquidem concilium Toletanum quod allegavimus est synodus provincialis cujus decretum translatum non fuit in codicem Decretalium quæ constituunt jus commune; Breve autem apostolicum directum ad vices-gerentem S. Pontificis in urbe Roma, non est constitutio dogmatica, rem definiens certa fide tenendam ab omnibus catholicis. Sequitur tamen doctrinam assertam gravissima auctoritate innixam fuisse. Maxima quidem cautione opus est in praxi, ut præcaveantur pericula objecta; sed Ecclesiæ prudentiæ dimittitur pro locorum et temporum conditione, attentis moribus publicis et statu societatis, quid magis expediat prospicere.

Hæc non attenderunt qui judicarunt ex hodiernis moribus, et statu societatum præsentis, disciplinam quæ alios omnino mores supponit.

311. — IV. Hæretici, schismatici, apostatæ, qui scilicet, baptismo suscepto, a fide catholica, vel unitate Ecclesiæ defecerunt, subjecti remanent auctoritati juris canonici; siquidem indelebilis est character sacramenti Baptismi, et indissolubile vinculum quo in societatem christianam cooptati sunt. Non in

arbitrio hominis est vinculum suæ subjectionis abrumpere. Hinc de hæreticis, de schismaticis et de apostatis multa reperiuntur in jure, quæ in IV° parte *Prælectionum*, referentur ubi de *Delictis et Pœnis*. Ecclesia tamen magno cum moderamine utitur sua auctoritate, et communiter non intendit leges generales quas fert, in illos protendi qui a certo tempore, consummato schismate, separati sunt ab unitate catholica.

312. — II° *Quæ sint obligationes laicorum christianorum erga Ecclesiam?*

Laici, qui Ecclesiæ membra sunt, tenentur: 1° obtemperare canonum statutis; 2° providere, pro sua quisque facultate, necessitatibus temporalibus Ecclesiæ; 3° ipsi auxilio esse, pro temporum opportunitate, ut divinum quod ipsi commissum est ministerium liberius exsequatur.

I. Obligatio obtemperandi legibus canonicis et obsecrandi jurisdictioni coercitivæ Ecclesiæ, in controversiam minime adducitur apud catholicos; est enim fundatissimum dogma. Ex legibus autem canonicis aliæ sunt communes laicis, clericis et religiosis, uno verbo Chistifidelibus, v. g. leges de abstinentia et jejunio, de festorum celebratione, etc.; aliæ vero laicos magis directe afficiunt, v. g., decreta de impedimentis matrimonii, etc.

II. Altera obligatio, providendi nempe, ex suis quisque bonis temporalibus, necessitatibus cultus publici et sustentationis ministrorum Ecclesiæ, æque fundatur jure naturali et divino; *Christus enim ordinavit iis qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere*, ait sanctus Paulus. Primi autem Pastores determinant suis statutis vim legis obtinentibus, modum et tempus quo divinæ ordinationi satisfieri queat; de quo dicitur in III^a parte, ubi de *Bonis temporalibus Ecclesiæ*.

III. Quod ad auxilium præstandum Ecclesiæ spectat, ut sua jurisdictione liberius utatur, id principibus christianis potissimum demandatur. Vidimus in I^a parte *Prælectionum* (n° 66) constantem fuisse SS. Patrum et conciliorum doctrinam principes officium divinis præordinationibus suæ dignitati connexum

exsequi, dum curam religioni impendunt, quantum sinit conditio temporum et forma regiminis politici. Opportunissimum certe fuit nationibus christianis ita juvari concursu mutuo utriusque auctoritatis, ut gradatim deducerentur ab ætate barbariæ infantiaque socialis, ad statum illum præsentem quo merito gloriantur. Nemo dubitat quin ex illo regimine cui ultro assentiebantur populi, societas multum profecerit animorum cultu, notionibus juris tum privati tum publici, morum informatione, aliisque optimis institutis. At simul animadvertimus maximum omnium officiorum principis in negotio religionis esse tueri libertatem Ecclesiæ. Ipsa etiam ætate qua arctiori fœdere utraque societas uniebatur in commune bonum, vigilabant pastores ne protectio data Ecclesiæ converteretur in dominatum (nº 65). « Non-seulement les princes ne peuvent rien contre « l'Église, aiebat Fénelon, mais encore ils ne peuvent rien « pour elle qu'en lui obéissant. Il est vrai que le prince pieux « et zélé est nommé l'Évêque du dehors et le protecteur des « canons, expressions que nous répéterons avec joie dans le « sens modéré des anciens qui s'en sont servis ; mais l'Évêque « du dehors ne doit jamais entreprendre les fonctions de celui « du dedans ; il se tient, le glaive à la main, à la porte du « sanctuaire, mais il prend garde d'y entrer : en même temps « qu'il protège, il obéit. » (*Discours pour le sacre de l'électeur de Cologne.*) Quanto magis abstinere debent principes, in statu præsentis societatis, ab omni impedimento libertati ecclesiasticæ afferendo!...

513. — IIIº *Quæ sint jura laicorum in Ecclesia?*

I. Laici jus habent ad participationem bonorum spiritualium communium fidelibus, juxta modum pro eorundem bonorum dispensatione ab auctoritate ecclesiastica præscriptum. Jus itaque habent recipiendi sacramenta, possunt interesse conventibus sacris, divinis officiis, etc..., modo studeant se conformare regulis canonicis.

II. Non possunt sibi vindicare jura clericalia. Vel enim hæc

jura ordinantur ad dispensationem sacrorum mysteriorum, vel ad regimen rerum ecclesiasticarum. Non possunt in priori casu, siquidem dispensatio sacramentorum et benedictionum sacerdotium supponit characterem sacramento, aut ritu consecrationis, animæ impressum quo laici carent. Neque alia præterequeunt; nam, posita divina constitutione Ecclesiæ, omnis jurisdictio, in qualicumque gradu consistat, omne officium publicum administrationem rei spiritualis includens, non aliter acquiritur quam delegatione a Pastoribus accepta: porro Ecclesia prohibuit lege generali quominus laicis demandentur jura clericalia, quod in cap. 2 DE JUDICIIS, lib. II Decret., sic statuitur: « Decerni-
« mus ut laici ecclesiastica negotia tractare non præsumant. »

Hinc concludendum divina ordinatione requiri ut Principes sæculares, quando curas religioni impendunt, agant modo subordinato auctoritati Ecclesiæ, cujus definitiones ac decreta tuentur, et executioni mandari curant. Sanctus Avitus Viennensis ad Clodovæum dicebat: *Imperator filius est Ecclesiæ, non præsul; quod ad Religionem competit, discere ei convenit, non docere.* Si quid sponte propria, in rebus ecclesiasticis contra primorum Pastorum decreta princeps attentaverit, non protectorem se gerit, sed sacerdotalis auctoritatis usurpatorem.

III. Laici acquirere possunt vi rescriptorum Sanctæ Sedis, et etiam longævæ consuetudinis, legitimis conditionibus vestitæ, jus nominandi clericos promovendos ad beneficium et officium ecclesiasticum, quod concessum Principibus catholicis per concordata, item fundatoribus beneficiorum quorundam, vidimus in Iª parte. De his iterum dicendi occasio se dabit, quando disseremus de *Jure patronatu* in beneficia.

Sunt aliæ prærogativæ honorificæ attributæ aliquando magnatibus: v. g., ut specialiter nominentur in publicis orationibus, ut sedem propriam eminentiorem occupent, ut thurificentur atque aquam benedictam accipiant per aspergilli præsentationem, de quo multa habentur in *Cæremoniali Episcoporum*, lib. I, cap. XXIII, et in *Decretis authenticis* S. Congregationis Rituum.